

Medical Sciences
ISSN: 1308-7312 (NWSAMS)
ID: 2019.14.4.1B0082

Status : Research Article
Received: 23.05.2019
Accepted: 10.10.2019

Hatice Öner, Nermin Koruklu, Nur Ceren Küçüköğlü
Aydın Adnan Menderes University, Aydın-Turkey
honer@adu.edu.tr; nonerkoruklu@hotmail.com;
nurceren.kucukoglu@gmail.com

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.4.1B0082		
ORCID ID	0000-0002-6556-5753	0000-0003-1577-8352	0000-0002-6223-2179
CORRESPONDING AUTHOR	Hatice Öner		

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL BENLİK KAVRAMINI YORDAYAN DEĞİŞKENLER: ÖZGÜVEN VE SOSYAL SORUN ÇÖZME BECERİSİ

ÖZ

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını; özgüven ve sosyal sorun çözme becerisinin yordama düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evreni, Aydın Sağlık Yüksekokulu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında eğitim görmekte olan 198 birinci sınıf, 110 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 308 kişiden oluşmuştur. Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak, birinci sınıftan 86, dördüncü sınıftan 54 olmak üzere toplam 140 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Veriler, kişisel bilgi formu, Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği, Sosyal Sorun Çözme Envanteri Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği ve Özgüven Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, bağımsız örneklemler t-testi, çoklu regresyon analizi ve korelasyon kullanılmıştır. Bireylerin sosyal sorun çözme becerileri ve özgüven düzeyleri arttıkça profesyonel benlik algı düzeyleri de artmakta olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, özgüven ve sosyal sorun çözme becerisi değişkenlerinin profesyonel benlik kavramı üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı oldukları görülmüştür. Hemşirelik eğitiminin yeniden gözden geçirilmesi ve profesyonel kimliğin oluşmasına yönelik yeni düzenlemelerin yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonellik, Profesyonel Benlik, Sosyal Sorun Çözme, Öz Güven, Hemşirelik Öğrencisi

VARIABLES PREDICTING THE PROFESSIONAL SELF-CONCEPTION OF NURSING STUDENTS: SELF-CONFIDENCE AND SOCIAL PROBLEM SOLVING SKILL

ABSTRACT

The study aims to determine the professional self-conception of nursing students and the level of predicting self-confidence and social problem solving skill. Target population of the study consisted of a total of 308 students, 198 freshmen and 110 senior, receiving education at Aydın Health High School in the school year of 2015-2016. The study was conducted using improbable sampling method. The sample consisted of a total of 140 students, 86 freshmen and 54 senior. The data were collected using personal information form, Professional Self-Conception Scale, Social Problem Solving Inventory and Self-Confidence Scale for Nursing Students. The data were evaluated using independent samples t-test, multiple regression analysis and correlation. As individuals' social problem solving skills and self-confidence levels increase, their professional self-perception levels increase. It was seen that self-confidence and social problem solving skill were among important variables in predicting professional self-conception. It is recommended to review nursing education and make new arrangements to form a professional identity.

Keywords: Professionalism, Professional Self-Conception, Social Problem Solving, Self-Confidence, Nursing Student

How to Cite:

Öner, H., Koruklu, N. ve Küçüköğlü, N.C., (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Benlik Kavramını Yordayan Değişkenler: Özgüven ve Sosyal Sorun Çözme Becerisi, Yaşam Kalitesi ve Uyum Güçlüğü, Medical Sciences (NWSAMS), 14(4):194-204, DOI: 10.12739/NWSA.2019.14.4.1B0082.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Profesyonel benlik gelişimi, lisans eğitimi ile başlamakla birlikte çalışma hayatı içinde gelişmeye devam etmektedir [1, 2 ve 3]. Bu süreçte öğrencilerin, hemşireliğin bilgi, beceri, tutum, değer, felsefesini içselleştirerek, bunları kişisel kimliği ve davranışlarının bir parçası haline getirmeleri beklenir [4, 5, 6 ve 7]. Profesyonel benlik, hemşirelik uygulamalarında ve hemşireliğin profesyonelleşmesinde önemli bir boyuttur [8 ve 9]. Bununla birlikte profesyonel benlik kavramı literatürde, profesyonizm (professionalism, mesleki kimlik (professional identity), profesyonel benlik imajı (professional self image) ve profesyonel kimlik (professional identity) olarak farklı tanımlar ile açıklanmaktadır [10, 11, 12 ve 13]. Tüm bu kavramlar, genelde mesleği içselleştirme, benimseme, bireyin kendisini hemşire olarak hissetmesi, benimsemesi ve öyle davranması olarak yorumlanmaktadır [5 ve 14]. Fagermoen (1997), profesyonel benliği, hemşirenin hasta ile etkileşimlerine, eylemlerine ve düşünme biçimine yol gösteren ve ayrıca hemşirenin sahip olduğu değer ve inançlar olarak tanımlamıştır. Gregg ve Magilvy (2001) ise profesyonel benliği, hemşirelerin kişisel benliği ile mesleki benliğinin birbiri ile bütünleşmesi süreci olarak tanımlamıştır. Bu bütünleşmenin olabilmesinde hemşirenin mesleki sorumluluk algısının yüksek ve ayrıca hemşireliği yaşamının önemli bir parçası haline getirmiş olması gerekir. Profesyonel benlik gelişimi eğitim ve meslek yaşantısı boyunca devam eden bir süreçtir [3, 4 ve 15].

Profesyonel benlik kavramının önemli bileşenlerinden birisi de özgüvendir. Özgüven, kişinin kendini değerlendirmesi sonucu oluşan öznel bir kavramdır [16]. Literatürde kavrama ilişkin pek çok tanım bulunmaktadır. Önemli bir kuramcı olan Bandura (1999), özgüveni bireyin kendisini değerli hissetme yargısı olduğunu belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında, özgüven, bireyin kendi yeterlilikleriyle ilişkin farkındalığı ile kendisiyle ilgili hoşnutluk duygularında olmasına da açıklanabilir [17]. Özgüven hemşirelik öğrencilerinin gerek eğitsel gerekse meslek yaşantısında çok önemli bir kavramdır. Ayrıca, profesyonel benliğin oluşmasında ve güçlenmesinde ki katkısı çok büyüktür. Özgüven, profesyonel yeterliliklerin temelini oluşturmakla birlikte aynı zamanda pozitif benlik imajı ve profesyonel benlik kavramı ile de karşılıklı bir etkileşim halindedir [17]. Özellikle hemşirelik eğitiminin, öğrencinin özgüven duygusunu kazandırılmasında çok önemli bir rolü vardır [18]. Profesyonel benlik kavramı içinde yer alan ve benliğin güçlenmesinde çok önemli bir yere sahip olan bir başka beceri, sorun çözmedir. Profesyonel benlik içinde etkili iletişim ve sorun çözme becerisi, profesyonel benlik gelişimi açısından çok büyük öneme sahiptir [19]. Hemşirelik çalışma koşulları ve farklı faktörlere bağlı olarak pek çok sorunlarla karşı karşıya olan bir meslek grubudur. Gerek kişiler arası gerek çalışma koşulları sonucunda ortaya çıkan sorunlarla profesyonel bir meslek üyesi olarak hemşirenin süreci iyi yönetmesi sorunları uygun şekilde çözmesi beklenir [19 ve 20]. Bu süreci iyi yönetebilmesi ve sağlıklı çözümlere ulaşabilmesinde güçlü bir profesyonel benlik ve iletişim becerisine gereksinim vardır [8, 9, 19 ve 20].

Literatürde sorun kavramının farklı tanım ve açıklamaları mevcuttur. Oğuzkan (1974) sorun kavramını, çözümü, yaratıcı düşünmeyi gerektiren önemli ve güç durum ve bir soru ya da bir dizi soru aracılığıyla kişiyi soruların nedenleri ile sonuçlarını araştırmaya yönelten durum olarak ele almaktadır. D'Zurilla ve Nezu (1990)'a göre bir sorun (veya sorunsal durum) uyum sağlayıcı bir işlevsellik için bir tepki gerektiren bir durumdur. Sorun çözme alanında özellikle sosyal sorun çözme becerisinin hemşirelik faaliyetleri açısından önemi çok yüksektir. Sosyal sorun çözme becerisi, bireylerin günlük yaşam

içinde karşı karşıya kaldığı stresli yaşantılara karşı etkin ve adaptif çözümler üretmede bilişsel-duygusal ve davranışsal bir süreçtir [19 ve 21]. Ayrıca sosyal yaşam içinde hemşirelik bireye ve topluma hizmet veren bir meslektir. Bu nedenle sosyal yaşam içinde aynı zamanda aktif bir katılımcıdır. Özellikle bu kapsamda klinik ortamlarda, mesleki diğer çalışma alanlarında yaşanacak olası pek çok sorunların çözümünde hemşire merkezi kilit öneme sahiptir. Bu nedenle profesyonellik sınırları içerisinde sorunları görüp uygun çözüme kavuşturabilme yeterliğinde olması beklenir. Aksi takdirde, sadece hemşirelik uygulamaları olarak değil diğer ilişki ve etkileşimde bulunduğu bireyler arasında da farklı sorunların arasında kalabilecektir.

Eğitim sürecinin hemşirelik öğrencisinde alana özgü bilimsel bilgi birikimi oluşturmak kadar sorun çözme becerisini de kazandırması gerekmektedir. Bu beceriler, bireyin gerek eğitim yaşantısında gerek mesleki yaşantısında daha doyumlu, motivasyonu yüksek ve başarılı bir profesyonel olabilmesi bağlamında çok önemlidir [19, 22 ve 23]. Profesyonel benliği güçlü olan hemşireler hem kendi yaşantılarına, hem de hizmet verdikleri birey/bireylere yararlı olabilirler [13 ve 24]. Profesyonel rol içinde hasta, aile ve diğer sağlık çalışanları ile etkili iletişim kurabilme aynı zamanda sosyal sorun çözme becerisi ile de doğrudan ilişkilidir [22 ve 25]. Bu becerilerin kazanımında rol modelleme ve sosyalizasyon süreci çok önemlidir [10]. Ancak öğrencilerin mesleğe ilişkin motivasyon düzeylerindeki farklılıklar, eğitim öğretim müfredatı ile eğitici ve klinik uygulama kaynaklı sorunlar ile mesleğin toplumdaki imajı ve sağlık sisteminde aşılammış mesleki özerklik sorunu ve buna bağlı yaşanan daha başka sorunlar, profesyonel bir benlik oluşumunda ciddi engeller oluşturabilmektedir [26 ve 10]. Bu faktörlerin sonucunda bir meslek üyesi olarak bireyde çalışma hayatına düşük motivasyon ile başlama, mesleki alanda söz sahibi olamama, mesleğin kabul gören standartlarını karşılama yetersizliği, hemşirelik rolünü başarılı bir şekilde yerine getirememe ve öz güvende azalma, tükenme gibi bir takım sorunlar ortaya çıkabilmektedir [13 ve 22].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Literatürde eğitim süreci içerisinde olumlu profesyonel benlik geliştirildiğinde; çalışma hayatında meslekten doyum almanın ve memnuniyetin arttığı, tükenmişliğin ve işten ayrılmaların azaldığı belirtilmektedir [23 ve 27]. Bunun yanı sıra profesyonel benliği güçlü olan meslek üyesinin, sağlık ekibinde etkili hizmet sunduğu, klinik uzmanlık geliştirmede yetkin oldukları ve nitelikli hasta bakımı sundukları belirtilmektedir [6 ve 13]. Ayrıca, profesyonel benliği güçlü hemşireler toplumda, sağlık bakım ortamlarında ve politikalarda, mesleği güçlü bir şekilde temsil edebilirler, çalışmalarını ile meslektaşlarını, hastalarını ve mesleklerini olumlu yönde etkileyebilirler [3, 8 ve 9]. Lisans düzeyinde verilen hemşirelik eğitiminin öğrencinin profesyonelleşme sürecine ve dolayısıyla benlik saygısı, özgüven, sorun çözme, karar verme gibi boyutlarda katkılar vermesi ve kalıcı değişimler yaratması beklenir. Hemşirelik eğitiminde, profesyonel benlik kavramını oluşturan pek çok yeterliliklerden öz güven ve sosyal sorun çözme becerilerinin hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramının oluşmasında ne kadar etkili olduğunun bilinmesi eğitim sürecinin yeniden planlanmasında, müfredatın gözden geçirilmesinde katkılar vereceği düşünülmektedir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını; özgüven ve sosyal sorun çözme becerilerinin yordama düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

3. MATERYAL VE METOD (MATERIAL AND METHODS)

3.1. Araştırmanın Tipi ve Örneklemi (Sample and Type of Research)

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını; özgüven ve sosyal sorun çözme becerilerinin yordama düzeyini belirlemek amacıyla kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokul'unda Mart-Mayıs 2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 198 birinci sınıf, 110 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 308 kişi oluşturmuştur. Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak araştırmanın yapıldığı günlerde okulda olmayanlar, çalışmaya katılmak istemeyenlerden dolayı birinci sınıftan 86, dördüncü sınıftan 54 öğrenci olmak üzere toplam 140 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Evrenin %45.4'üne ulaşılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Çalışmanın verilerini toplamak için Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Sorun Çözme Envanteri (SSÇE), Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖHPBKÖ), Özgüven Ölçeği (ÖGÖ) kullanılmıştır. Anket uygulaması sınıf ortamında ve gözlem altında yapılmıştır.

- **Kişisel Bilgi Formu:** Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan 13 soruluk bir anket formudur. Kişisel Bilgi Formunda öğrencinin cinsiyeti, yaşı, sınıfı, bitirilen lise, kaldığı yer, gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumu, aile tipi, kardeş sayısı, akademik başarı düzeyi, samimi arkadaşın olup olmaması ve hobilerinin sorulduğu sorular bulunmaktadır.
- **Sosyal Sorun Çözme Envanteri (SSÇE):** Sosyal Sorun Çözme Envanteri, insanların sosyal sorun çözme becerilerini ölçme amacıyla D'Zurilla ve Nezu (1990) tarafından geliştirilmiştir. Duyan ve Gelbal (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanan envanter 70 maddeden oluşmuştur. Puanlama, "Benim için kesinlikle doğru değil-0 puan", "Benim için çok az doğru-1 puan", "Benim için orta düzeyde doğru-2 puan", "Benim için oldukça doğru-3 puan" ve "Benim için kesinlikle doğru-4 puan" olmak üzere beş derecelidir. Dolayısıyla her bir alt ölçekten alınabilecek puanlar 0-40, SYÖ'den 0-120, SÇBÖ'den 0-160 ve Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nden 0-280 arasında değişmektedir. Envanterden alınan puanın yüksek olması sosyal sorun çözme durumunun yüksekliğini göstermektedir. Envanterin yapı geçerliğini belirlemek için, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Sosyal Sorun Belirleme Envanteri'nin iki ana alt boyutundan birincisi olan Sorun Yönelim boyutunun biliş, davranış ve duyuş olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Sorun Çözme boyutu ise karar, çözüm, tanımlama ve seçenek alt boyutlarından oluşmaktadır.
- **Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖHPBKÖ):** ÖHPBKÖ' Sabancıoğulları, Doğan ve Bircan (2011) tarafından, öğrenci hemşirelerin profesyonel benlik kavramı düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 45 maddeden oluşmuştur. 31 maddesi düz, 14 maddesi ise ters ifade edilmiş maddelerden oluşmaktadır. Alt grubundan alınacak toplam puan 30-120 arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 45-180 arasında değişmektedir. Puanların yüksekliği, öğrenci hemşirelerin profesyonel benlik kavramının olumlu yönde geliştiğine işaret etmektedir [29].

- **Özgüven Ölçeği (ÖGÖ):** Akın (2007) tarafından geliştirilen özgüven ölçeği, 33 maddeden oluşan, 5'li likert (1=Hiç bir zaman; 5=Her zaman) tipi bir ölçektir. Ölçek, toplam varyansın %43.6'sını açıklayan 2 alt boyuttan oluşmuştur. Alt boyutlar; iç özgüven ve dış özgüven olarak tanımlanmıştır. İç özgüven faktörü altında toplanan 17 maddenin faktör yükleri .31 ile .74 arasında değişmekte ve toplam varyansın %26.4'ünü açıklamaktadır. İç özgüvene örnek madde: "Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm". İkinci alt boyutta yer alan maddeler bireylerin dış çevre ve sosyal yaşamlarına yönelik özgüvenleriyle ilişkili olduğu için bu faktör dış öz-güven olarak adlandırılmıştır. 16 maddeden oluşan bu alt boyuta ait maddelerin faktör yükleri .32 ile .75 arasında değişmekte ve toplam varyansın%17.2'sini açıklamaktadır. Dış özgüvene örnek madde: "Başka insanların özgüvenlerini hak ettiğime inanırım". Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen modelin uyum indeksi değerleri RMSEA=.044, NFI=.90, CFI=.96, IFI=.96, RFI=.89, GFI=.94, AGFI=.91 ve SRMR=.058 olarak hesaplanmıştır. Uyum geçerliği kapsamında, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ile Özgüven Ölçeği arasında hesaplanan korelasyon katsayısının .87 olduğu görülmüştür. Öz-güven Ölçeğinin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları; ölçeğin bütünü için .91, iç öz-güven boyutu için .83 ve dış özgüven boyutu için .85 olarak bulunmuştur. Öz-güven ölçeğinin test- tekrar test güvenilirliğine göre, ölçeğin bütünü için .94, iç öz-güven için .97, dış öz-güven için .87 bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeyde öz-güveni göstermektedir [30].

3.3. Araştırmanın Değişkenleri (Variables of Research)

Araştırmada Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanı, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği puanı ve Özgüven Ölçeği bağımlı değişkenlerdir.

3.4. Araştırmanın Etik Yönü (Ethical Manner of Research)

Araştırmanın yapılabilmesi için Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu'ndan yazılı izinler alınmıştır. Veriler toplanmadan önce çalışmanın amacı hakkında öğrencilere bilgi verilmiş, araştırmaya dahil edilen öğrencilerden sözlü onamlar alınmıştır. Ayrıca araştırma öncesinde, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği(ÖHPBKÖ), Sosyal Sorun Çözme Envanteri (SSÇE) ve Özgüven Ölçeği (ÖGÖ) için kullanım izinleri alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi (Analysis of Data)

Veriler bilgisayarda SPSS 20.0 paket programında değerlendirilmiştir. Araştırmada bağımsız iki grup arası farkları ortaya koymak amacıyla t testi, sosyal sorun çözme, özgüven ve profesyonel benlik algısı arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılmıştır. Arkasından, sosyal sorun çözme ve özgüvenin profesyonel benlik algısını yordama düzeyini ortaya koymak için Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır.

3.6. Araştırmanın Sorusu (Research Question)

Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını; özgüven ve sosyal sorun çözme becerilerinin yordama düzeyi nedir?

3.7. Çalışmanın Sınırlılıkları (Research Limits)

Çalışma sonuçları araştırmaya alınan grup ve kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.

4. BULGULAR (RESULTS)

Çalışmaya katılan öğrencilerin %65'i kız, %35'i erkek olup, yaş ortalaması 20.46±1.87'dir. Öğrencilerin %61.4'ü birinci sınıf, %38.6'sı son sınıfta eğitim görmektedir.

Tablo 1. Çalışmaya katılan öğrencilerin profesyonel benlik kavramı puan ortalamalarının cinsiyete ve sınıf düzeyine göre t-testi sonuçları

(Table 1. T-test results of students' professional self-concept score averages according to gender and class level)

		N	X	S	sd	t	p
Cinsiyet	Erkek	91	134.65	14.06	138	2.39	.15*
	Kız	49	128.27	15.55			
Sınıf	1.	86	135.88	12.68	138	3.43	0.01**
	4.	54	126.89	16.46			

*P<.05 **P<.01

Çalışmaya katılan öğrencilerin profesyonel benlik kavramı puan ortalamalarının cinsiyete ve sınıf düzeyine göre t-testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin profesyonel benlik kavramı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t=2.39, p<.05). Kız öğrencilerin profesyonel benlik algıları (X=134.65), erkek öğrencilere (X=128.27) göre daha yüksektir. Yine öğrencilerin profesyonel benlik kavramı puanları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t=3.43, p<.01). Birinci sınıf öğrencilerin profesyonel benlik algıları (X=135.88), dördüncü sınıf öğrencilere (X=126.89) göre daha yüksektir.

Tablo 2. Değişkenler arasındaki korelasyonlar
(Table 2. Correlations between variables)

Değişkenler	1	2	3
Sosyal Sorun Çözme	1		
Özgüven	.55	1	
Profesyonel Benlik	.53	.54	1

N=140 *P<.05 **p<.01

Tablo 2'de, sosyal sorun çözmenin ve özgüvenin profesyonel benlik kavramı ile olumlu yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, sosyal sorun çözme ile özgüven arasında da olumlu ilişki bulunmuştur. Araştırmada değişkenler arasındaki korelasyona bakılmıştır. Buna göre, sosyal sorun çözmenin ve özgüvenin profesyonel benlik kavramı ile olumlu yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ayrıca, sosyal sorun çözme ile özgüven arasında da olumlu bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle sosyal sorun çözme ve öz güven düzeyleri yüksek olan öğrencilerin profesyonel benlik kavramı düzeylerinin de yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Profesyonel benlik algısının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları
(Table 3. Results of multiple regression analysis for predicting professional self-perception)

Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sosyal Sorun Çözme	.15	.04	.33	4.06	.000
Özgüven	.26	.06	.36	4.44	.000
R ²	.37				.000

Tablo 3'te profesyonel benlik algısının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir. Regresyon analizinden elde edilen bulgular, sosyal sorun çözme ve özgüvenin profesyonel benlik algısını anlamlı bir düzeyde yordadığını göstermiştir ($R^2=.37$, $F(2, 137)=40.29$, $p<.001$). Bu bulgu, bireylerin sosyal sorun çözme becerileri ve özgüven düzeyleri arttıkça profesyonel benlik algı düzeylerinin arttığını göstermektedir. Sosyal sorun çözme ve özgüvenin profesyonel benlik kavramını ne derece yordadığını belirlemek amacı ile çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Regresyon analizinden elde edilen bulgular, sosyal sorun çözme ve özgüvenin profesyonel benlik algısını anlamlı bir düzeyde yordadığını göstermiştir. Bu sonuç, bireylerin sosyal sorun çözme becerileri ve özgüven düzeyleri arttıkça profesyonel benlik algı düzeylerinin arttığını göstermektedir.

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını; özgüven ve sosyal sorun çözme becerilerinin yordama düzeyini belirlemek amacıyla planlanmış kesitsel bir çalışmadır planlanmıştır. Hemşirelik eğitimi, öğrencilerin bütüncül bakım anlayışı içinde, profesyonel bilgi, becerilerini klinik uygulama sırasında hasta bakımında kullanmalarını ve bu süreçte profesyonel değerlerin gelişimini destekleyen nitelikte planlanmalıdır [7]. Bu çalışmada kız öğrencilerin profesyonel benlik algıları ($X=134.65$), erkek öğrencilere ($X=128.27$) göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, toplumun mesleğe yönelik imaj ve algılarıyla ilişkili olabilir. Son yıllara kadar hemşirelik mesleği de çoğu toplumda kadın mesleği olarak bilinmesinin etkisi olabilir [31]. Erkek hemşire öğrencileriyle yapılan bir araştırmada, öğrenciler arasında zaman zaman hasta ve hasta yakınlarının erkek hemşireye olan bakış açılarından rahatsız olanların olduğu ve yine bu öğrencilerden bazılarının ileride çocuğu olduğunda babasının mesleğinin hemşire olduğunu söylemekten rahatsız bile olabileceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir [31]. Bu kaygı ve toplumsal baskı erkek öğrencilerin mesleği algılama ve içselleştirmelerinde önemli bir engel oluşturabilir. Araştırmada çıkan önemli bir başka sonuç, profesyonel benlik kavramı puanları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($t=3.43$, $p<.01$).

Birinci sınıf öğrencilerin profesyonel benlik algıları, dördüncü sınıf öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Oysa eğitsel süreçte beklenen, öğrencilerin sınıf düzeyi ile birlikte profesyonel benlik kavramında olumlu yönde bir değişimin olması ve çalışma yaşamı boyunca bunun gelişmesi ve olgunlaşmayla devam etmesi beklenir [2]. Bu bulgu oldukça dikkat çekici ve üzerinde durulması gereken bir sonuçtur. Hemşirelik eğitimi ve öğretim müfredatının öğrencinin profesyonel sosyalizasyonunu nasıl sağladığı ve öğrenme çıktılarının beklenen hedeflerle ne kadar örtüştüğünün sorgulanması açısından değerli bir bulgudur. Bu bulgudan farklı olarak yapılan bir araştırmada sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamasının arttığı ortaya çıkmıştır [32]. Yine bir başka çalışmada, dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında mesleklerine bakışlarının olumlu bir değişim geçirdiğini, ancak bunun tam istendik

düzeyde olmadığı vurgulanmıştır. Bu çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerinin yaklaşık %15'nde olumsuz bir değişim geçirdikleri ortaya çıkmıştır [33]. Farklı bir sağlık meslek grubu öğrencilerinin profesyonel değer algılarını inceleyen bir çalışmada dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin, birinci sınıf öğrencilerine göre profesyonel değer algılarının daha yüksek olduğu gösterilmiştir [34]. Tüm bu bulgular, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça klinik ortamlardaki hemşire modellerini göre göre farkında olmadan bir kaygı ve umutsuzluk durumu içine girebildiklerini düşündürmektedir. Sosyal sorun çözmenin ve özgüvenin profesyonel benlik kavramı ile olumlu yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrencinin sosyal sorun çözme becerisi ile özgüveninin eğitsel süreç boyunca gelişmesini beklediğimiz profesyonel benlik kavramının oluşmasında da önemli olduğunu göstermektedir. Bireyin sorun çözme becerisi ile özgüven arasında olumlu yönde bir ilişki olması mesleki alanda daha başarılı ve bağımsız rollerini uygulayabilen kendini değerli gören hemşirelerin yetişmesi açısından çok önemlidir [35 ve 36]. Bu önem aynı zamanda bireyin mesleki motivasyonu ile alacağı doyum açısından da dikkate değerdir. Öğrencilerin özgüvenleri eğitim sürecindeki yaşantılar, akademik ve klinik ortamdan çok etkilenmektedir [7]. Hemşirelik eğitimi öğrencinin mesleğe yönelik bütüncül bir bakış açısı içinde, mesleki bilgi, beceri ve değerlerin gelişiminde çok büyük rolü vardır [7 ve 26]. Öğrencinin özgüvenli olması onun profesyonel hemşire rolüne daha kolay girebilmesine yardım edebilir. Bu anlamda değerlendirildiğinde eğitim sürecinde öğrencinin benliğini güçlendirici tutum ve eğitim ortamları çok önemli katkı sağlayabilir [7]. Güven duygusu gelişmiş ve olumlu benlik kavramına sahip bireylerde toplumsal yapı içinde kendi varlığını daha iyi ortaya koyabilirler [37]. Hemşireliğin toplumsal imajı ve daha otonom rollerini yerine getirebilmesinde kuşkusuz bu çok önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel gelişimleri ve ileride daha başarılı profesyoneller olabilmelerinde problem çözme becerilerinin iyi düzeyde olması beklenir. Gerek öğrencilik süresince gerek meslek yaşantısı içinde akademik ve hastanedeki rolleri ve karşısına çıkan sorunların üstesinden gelebilmesi için olaylara ilişkin değerlendirmeleri gerçekçi çözüm üretebilir durumda olmalıdır [37]. Yapılan araştırmalara göre hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin beklenenin altında olduğu ortaya çıkmıştır [38 ve 39]. Sorunlarını çözmekte güçlük yaşayan bireyin kendilik algısı da olumsuz etkilenebilir. Öz güven ve yeterliliklerini etkileyerek sürecin devamında profesyonel benlik kavramının gelişiminde engel oluşturabilir. Oysa hemşirelik bakımının nitelikli olarak sağlıklı/hasta birey ve yakınlarına verilebilmesinde hemşirelerin benlik kavramının gelişmiş olması gerekmektedir. Profesyonel benlik kavramı yeterince gelişmeyen bireylerin karar verme, sorun çözme, kendine güvenli davranma gibi alanlarda da sorunlar yaşaması beklenir [39].

Profesyonel sosyalizasyon sürecinin sonunda öğrencinin kendini tanıyan, kendisiyle ilgili olumlu bir algı geliştiren, mesleki değerleri içselleştirmiş, öz güveni, sorun çözme beceri yüksek, sosyal alanda diğer bireylerle etkili iletişim kurabilen bireyler olması hedeflenmektedir [39 ve 40]. Bu kapsamda araştırmadan elde edilen bu bulgu, hemşirelik eğitiminin her boyutunda bahsedilen bu beceri alanlarının geliştirilmesine yönelik farklı eğitim öğretim yöntemleri geliştirilmesine işaret etmektedir. Ayrıca öğrencinin eğitsel sürecinde klinik uygulama ortamları ve diğer sağlık profesyonellerinin bu bağlamda süreci olumsuz etkilememesi, daha olumlu bir klinik atmosfer sağlanabilmesi için okul hastane işbirliğinin kurulması gerekliliği ön plana çıkmaktadır [38 ve 42]. Sorunlarını çözmekte güçlük yaşayan bireyin kendilik algısı da olumsuz etkilenebilir. Öz güven ve yeterliliklerini etkileyerek sürecin devamında profesyonel benlik

kavramının gelişiminde engel oluşturabilir. Oysa hemşirelik bakımının nitelikli olarak sağlıklı/hasta birey ve yakınlarına verilebilmesinde hemşirelerin benlik kavramının gelişmiş olması gerekmektedir. Profesyonel benlik kavramı yeterince gelişmeyen bireylerin karar verme, sorun çözme, kendine güvenli davranma gibi alanlarda da sorunlar yaşaması beklenir [40]. Profesyonel sosyalizasyon sürecinin sonunda öğrencinin kendini tanıyan, kendisiyle ilgili olumlu bir algı geliştiren, mesleki değerleri içselleştirmiş, öz güveni, sorun çözme beceri yüksek, sosyal alanda diğer bireylerle etkili iletişim kurabilen bireyler olması hedeflenmektedir [40, 41 ve 43]. Bu kapsamda araştırmadan elde edilen bu bulgu, hemşirelik eğitiminin her boyutunda bahsedilen bu beceri alanlarının geliştirilmesine yönelik farklı eğitim öğretim yöntemleri geliştirilmesine işaret etmektedir. Ayrıca öğrencinin eğitsel sürecinde klinik uygulama ortamları ve diğer sağlık profesyonellerinin bu bağlamda süreci olumsuz etkilememesi, daha olumlu bir klinik atmosfer sağlanabilmesi için okul hastane işbirliğinin kurulması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS)

Profesyonel benlik, sosyal sorun çözme ve özgüven, hemşirelik eğitiminde öne çıkan kavramlardandır. Özgüven ve sosyal sorun çözme becerisinin, profesyonel benlik kavramını yordamada önemli değişkenler olduğu ortaya çıkmıştır. Hemşirelik eğitiminin öğrencilerin bu becerileri kazandırmada yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Öğrencide profesyonel bir kimlik oluşturmak kolay değildir. Bu noktada, eğitici/mentorun kilit rolleri var. Eğiticinin rol model ve eğitim sürecini kolaylaştırıcı olma gibi bazı önemli rollerine ilişkin farkındalığını artırıcı farklı eğitim programları planlanması, hemşirelik eğitim ve öğretim müfredatının yeniden gözden geçirilmesi ve profesyonel kimliğin oluşma sürecine katkı verecek şekilde içerik ve yoğunlukta olması için yeni düzenlemelerin yapılması, öğretim müfredatında profesyonel benlik oluşumunu güçlendiren farklı ders gruplarının oluşturulması, sosyal becerilerin öğretilmesine ilişkin küçük grup çalışmaları ve aktif öğrenmeyi destekleyen eğitim yöntemlerinin kullanımının esas alınması önerilir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde IVnd International Eurasian Educational Research Congress'nde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve yeniden yapılandırılmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Howkins, E.J. and Evens, A., (1999). How Student Experience Professional Socialisation. *International Journal of Nursing Studies*, 35:41-9.
- [2] Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S., (2012). Profesyonel Kimlik Gelişimi Ve Hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4):275-282.
- [3] Strasen, L., (1992). *The Image of Professional Nursing; Strategies for Action*. 1nd ed.London: J.B. Lippincott Company. ss:61-63.
- [4] Du Toit Dlott, D.T.A., (1995). Sociological Analysis of the Extent and Influence of Professional Socialization on the Development of a Nursing Students at Two Universities in Brisbane, Australia, *Journal of Advanced Nursing*, 21:64-171.
- [5] Fagermoen, S. , (1997). Professional Identity: Values Embedded in Meaningful Nursing Practice. *Journal of Advanced Nursing*, 25(3):434-441.

- [6] Gregg, M.F and Magilvy, J.K., (2001). Professional Identity Of Japanese Nurses: Bonding into Nursing. *Nursing and Health Sciences*, 3(1):47-55.
- [7] Kelly, S. and Courts, S., (2007). The Professional Self Concept of New Graduate Nurses. *Nurse Education in Practice*, 7:332-337.
- [8] Deppoliti, D., (2008). Exploration How New Registered Nurses Construct Professional Identity in Hospital Settings. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 39(6):255-262.
- [9] McKenna, L.G. and Gren, C. , (2004). Experiences and Learning During A Graduate Nurse Program; An Examination Using A Focus Group Approach. *Nurse Education in Practice*: 4(4):258-263.
- [10] Brown, J., Stevens, J., and Kermod, S., (2013). Measuring Student Nurse Socialization: The Development and Implementation of New Instrument. *Nurse Education Today*, 33, ss:565-573.
- [11] Erbil, N. ve Bakır, A., (2009). Meslekte Profesyonel Tutum Envanterinin Geliştirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1):290-302.
- [12] Kacaroglu Vicdan, A., (2010). Hemşirelikte Profesyonellik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, Sempozyum Özel Sayısı, ss:261-263.
- [13] Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S., (2014). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Benlik Gelişim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1):15-22.
- [14] Keeling, J., Templeman, J. (2013). An exploratory Study: Student Nurses' Perception of Professionalism. *Nurse Education in Practice*, 13,ss:18-22.
- [15] Mokk, M., Grave, W.S.D., Wass, V., O'Sullivan, H., Zwaveling, J.H., Schuwirth, L.W., et al., (2009). Professionalism: Evolution of The Concept. *European Journal of Internal Medicine*, 20:81-4.
- [16] Bilgin, O., (2018). Ergenlerin Özgüven Düzeyi ile Yaşam Amacı ve Diğerleriyle Olumlu İlişkiler Arasındaki İlişki. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 31(2):55-66.
- [17] Kukul, K., Korukcu, O., Özdemir, Y., Bezci, A., and Calık, C., (2013). Self-Confidence, Gender and Academic Achievement of Undergraduate Nursing Students. *Journal of Psychiatrci and Mental Health Nursing*, 20:330-335.
- [18] Faydalı, S. and Çayır, A., (2016). Mentoring Nursing Students' Opinions; A Pilot Study. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*: 5(12):102-108.
- [19] Lau, Y., (2014). Factor Affecting the Social Problem- Solving Ability of Baccalaureate Nursing Students. *Nurse Education Today*, 34:121-26.
- [20] Yılmaz Karabulutlu, E., Yılmaz, S. ve Yurttaş, A., (2011). Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2):75-79.
- [21] Çekici, F. ve Güçray, S.S., (2012). Problem Çözme Terapisine Dayalı Beceri Geliştirme Grubunun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerileri, Öfkeyle İlişkili Davranış Ve Düşünceler İle Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2):103-128.
- [22] İlhan, N., Sukut, Ö., Utaş Akhan, L., and Batmaz, M., (2016). The Effect of Nurse Education on the Self-Esteem and Assertiveness of Nursing Students: Four Year Longitudinal Study. *Nurse Education Today*, 39:72-8.
- [23] Öner Altıok, H., (2016). Hemşirelik Eğitiminde Sosyalleşme Süreci ve Profesyonel Kimlik Gelişimi. *Adnan Menderes*

- Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2):55-62.
- [24] Traynor, M. and Buss, N., (2016). Professional Identity in Nursing: UK Students' Explanations for Poor Standards of Care. *Social Science & Medicine*, 166:186-194.
- [25] Cartledge, G. and Milburn, J.F., (1995). *Teaching Social Skills to Children and Youth*. 3rd ed. Boston: Allyn & Bacon.
- [26] Öner Altıok, H. ve Üstün, B., (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin Stres Kaynakları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2):747-66.
- [27] Karadağ, G., Parlar Kılıç, S., Ovayolu, N., Ovayolu, Ö. ve Kayaaslan, H., (2013). Öğrenci Hemşirelerin Klinik Uygulamalar Sırasında Karşılaştıkları Güçlükler ve Klinik Hemşireler Hakkındaki Görüşleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(6):665-672.
- [28] Duyan, V. ve Gelbal, S., (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(1):7-28.
- [29] Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S., (2011). Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖHPBKÖ): Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 27(2):35-45.
- [30] Akın, A., (2007). Öz-Güven Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2):167-176.
- [31] Kahraman, A.B., Ozansoy Tunçdemir, N. ve Özcan, A., (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2):108-144.
- [32] Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M. ve Öner Yalçın, S., (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Boyun Eğici Davranışlarının İncelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Der.*, 2(34):399-404.
- [33] Kızgüt, S. ve Ergöl, Ş., (2011). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşireliği Algılayışı Hemşirelik Rollerine ve Hemşireliğin Geleceğine Bakışı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2):10-15.
- [34] Yücel, U., İlkay, Ü., Özdemir, T., Koyuncu, M. ve Çakmak, N., (2018). Ebelik Öğrencilerinin Profesyonel Değer Algılarının Belirlenmesi. *Medical Sciences*, 13(4):94-104.
- [35] Uçar, T. ve Duy, B., (2013). Ebelik ve Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Denetim Odağı ve Özgüvenlerinin Problem Çözme Becerileri İle İlişkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(6):689-698.
- [36] Konuk Şener, D., Karaca, A., Açıkgöz, F. ve Süzer, F., (2011). Hemşirelik Eğitimi Mesleki Benlik Saygısını Değiştirir mi? *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3):12-16.
- [37] Çam, M.O., Engin, E., Uğuryol, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Gelişimi ve Güven Duygusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51):508-514.
- [38] Yüksel, A., (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Problem Çözme Öz Değerlendirme Sonuçları ve Etkileyen Faktörler Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37-49.
- [39] Olgun, N., Kan Öntürk, Z., Karabacak, Ü., Eti Aslan, F., ve Serbest, Ş., (2010). Hemşirelik Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri: Bir Yıllık İzlem Sonuçları *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(4):188-194.
- [40] Altunay, A. ve Öz, F., (2006). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Kavramı. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 46-59.

-
- [41] Öner Altıok, H. ve Üstün, B., (2017). Profesyonel Sosyalizasyon Teorisin Temellendirilen Psikoeğitim Programının Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. *Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi*, 14(2):119-126
doi:10.5222/HEAD.2017.119.
- [42] Evans, L., (2008). Professionalism, Professionalism and The Development of Education Professionals. *British Journal of Educational Studies*, 56(1):20-38.
- [43] Perry, P., (2011). Concept Analysis: Confidence/Self Confidence. *Nursing Forum*, 46(4):218-230.